

Київський університет імені Бориса Грінченка

ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ

(назва інституту, факультету, коледжу)

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(назва кафедри, циклової комісії)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

« 16 » « 11 » 2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛІНГВІСТИКА КОМП'ЮТЕРНОГО АНАЛІЗУ І ОБРОБКИ
ІНФОРМАЦІЇ: КОМП'ЮТЕРНА ЛЕКСИКОГРАФІЯ**

для студентів

спеціальності

035 Філологія

(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня

першого (бакалаврського)

(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми

035.01.01 Українська мова та література

(шифр і назва освітньої програми)

спеціалізації

035.01 Українська мова та література

(назва спеціалізації)

Київ – 2020

Київський університет імені Бориса Грінченка

ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ

(назва інституту, факультету, коледжу)

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(назва кафедри, циклової комісії)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

«_____» _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЛІНГВІСТИКА КОМП'ЮТЕРНОГО АНАЛІЗУ І ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ: КОМП'ЮТЕРНА ЛЕКСИКОГРАФІЯ

для студентів

спеціальності

035 Філологія

(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня

першого (бакалаврського)

(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми

035.01.01 Українська мова та література

(шифр і назва освітньої програми)

спеціалізації

035.01 Українська мова та література

(назва спеціалізації)

Київ – 2020

Розробник:

Шкавро Володимир Володимирович, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри української мови

Викладач:

Шкавро Володимир Володимирович, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри української мови

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри української мови

Протокол від 05.09.2020 р. № 2

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(С.О. Караман)

(ініціали, прізвище)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) _____ 035.01.01 Українська мова та література

(назва освітньої програми)

____.____. 2020р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми (керівник проектної групи) _____ (

(ініціали, прізвище)

Робочу програму перевірено

____.____. 2020 р.

Заступник директора/декана _____ (

(ініціали, прізвище)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) . «__» __ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни «Лінгвістика комп'ютерного аналізу і обробки інформації»

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	20/ 600	
Курс	II, III, IV	I
Семестр	3,4,6,7	-
Обсяг кредитів	20	-
Обсяг годин, в тому числі:	600	-
Аудиторні	280	-
Модульний контроль	40	-
Семестровий контроль	залік	-
Самостійна робота	280	-
Форма семестрового контролю	залік	

Опис навчальної дисципліни «Комп'ютерна лінгвістика»

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 / 120	
Курс	3	-
Семестр		-
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	-
Обсяг кредитів	4	-
Обсяг годин, у тому числі:	120	-
Аудиторні	56	-
Модульний контроль	8	-
Семестровий контроль	залік	-
Самостійна робота	56	-
Форма семестрового контролю	екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є формування системи знань про нове наукове спрямування в галузі філології – комп'ютерна лексикографія, яке вивчає взаємозв'язок загальної лексикографії з комп'ютерними технологіями, а також формування вмінь та навичок необхідних для ефективного використання засобів сучасних інформаційних технологій у своїй майбутній професійній діяльності. Сучасний філолог повинен добре знати зміст і систему роботи з лексикографічними виданнями, усвідомлювати й реалізувати поетапність у аналіз й створенні лексикографічного видання.

Пропонований курс має на меті детальніше (ніж у межах сучасної української літературної мови (розділ “Лексикографія”), що вивчається на II курсі) ознайомити студентів із найважливішими аспектами історії, теорії та практики лексикографії як дисципліни лінгвістичного циклу.

Оскільки в сучасних українських словниках опрацьовано різні рівні мовної і мовленнєвої систем, то практична робота із ними дасть змогу яскравіше проілюструвати теоретичне твердження про інтердисциплінарність лексикографії та її зв'язок з іншими лінгвістичними і нелінгвістичними дисциплінами, насамперед різними розділами мовознавства, семіотикою та інформатикою.

В умовах стрімкого розвитку інформаційно-технологічного суспільства XXI століття зростає популярність електронних словниково-довідникових видань, що відбиває одну з основних особливостей інноваційних процесів у лексикографії зламу XX – XXI століття. Звідси одне із основних завдань пропонованого курсу – формування стійких умінь і навичок користування сучасними електронними словниками, як стаціонарними, так і переносними чи інтернет-словниками, що функціонують у режимі on-line.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми магістранти повинні:

знати :

- про внесок провідних учених у теорію та практику розроблення лексикографічних видань;
- принципи створення лексикографічних видань;
- їх типологію, принципи укладання, особливості будови словникових статей, мати практичні навички щодо користування словниками різних типів;
- технологію автоматизованої обробки текстової інформації;
- основні функціональні можливості більш розповсюджених електронних словників.

уміти:

- користуватися словниками як фахівці, а це вимагає професійних знань про словники;
- усвідомлювати, коли і до якого словника доречно звернутися за довідковою інформацією з мови;

- добирати найбільш ефективні методи, прийоми і засоби навчання відповідно до теми і мети заняття;
- використовувати технологію автоматизованої обробки текстової інформації для аналізу мовних описів предметних областей.
- працювати зі спеціальними програмними засобами автоматизованої обробки текстів.;
- виконувати переклад слів за допомогою електронних словників;
- створювати словники на рівні користувача.

Під час семінарських, практичних занять, індивідуальної навчально-дослідницької та самостійної роботи студенти, майбутні фахівці в галузі філології (українська мова та література), *набувають таких програмних компетентностей: ЗК05 (загальні компетентності), ФК03, ФК12, ФК13, ФК15, ФК16, ФК17 (фахові компетентності).*

- **ЗК05:** Здатність працювати в команді та автономно.
- **ФК03:** Володіння комунікативними стратегіями і тактиками, риторичними, стилістичними і мовними нормами і прийомами, прийнятими в різних сферах комунікації, вміння адекватно використовувати їх при вирішенні професійних завдань.
- **ФК12:** Здатність на фаховому рівні проводити навчальні заняття і позааудиторну роботу з мови і літератури в установах загальної і спеціальної середньої освіти; практичні заняття з філологічних дисциплін в освітніх установах вищої професійної освіти.
- **ФК13:** Здатність готувати навчально-методичні матеріали з різних філологічних дисциплін.
- **ФК15:** Здатність і готовність до участі в розробці наукових, соціальних, педагогічних, творчих, рекламних, видавничих та інших проектів.
- **ФК16:** Здатність організовувати профорієнтаційну роботу.
- **ФК17:** Усвідомлювати соціальну значущість своєї професії, формувати високу мотивацію до професійної діяльності.

3. Результати навчання за дисципліною

Опанувавши дисципліну «Комп'ютерна лексикографія», студенти повинні мати такі *програмні результати навчання:*

ПРН-3-3: Фахово пояснювати процес укладання словників, його роль у житті людства загалом і людини зокрема.

ПРН-3-7: Виявляти глибокі знання і розуміння сутності та принципів створення лексикографічного видання; типології словників, видів словників і словникових статей; принципів і способів аналізу лексикографічної інформації.

ПРН-У-4: Організовувати і здійснювати ефективну роботу самостійно і в команді; отримувати результати в умовах обмеженого часу.

ПРН-У-5: Відповідально ставитися до професійних обов'язків; дотримуватися професійної етики й основних засад академічної доброчесності; забезпечувати дотримання авторського права; аналізувати власний досвід роботи, здійснювати самоконтроль, самооцінку, саморегуляцію, виявляти і

долати недоліки; підвищувати власний професійний рівень, удосконалювати кваліфікацію.

ПРН-У-8: Ефективно застосовувати ІКТ-технології у науково-дослідній і науково-педагогічній діяльності.

ПРН-У-10: Уміти аналізувати досвід роботи, здійснювати самоконтроль, самооцінку, саморегуляцію, виділяти і переборювати недоліки в професійній діяльності.

ПРН-С-1: Фахово формувати й аргументувати власні теоретичні і практичні судження, професійні позиції.

ПРН-С-2: Здатність об'єктивно оцінювати наукову інформацію; вільно обирати шляхи наукового пошуку; професійно застосовувати наукові знання в освітній діяльності.

ПРН-С-3: Здатність формувати судження про значення і наслідки своєї професійної діяльності з урахуванням соціальних, професійних і етичних позицій.

ПРН-С-4: Аргументовано пояснювати, оцінювати і зіставляти тенденції, методичні новації та розробки в галузі вищої освіти.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

№ п/п	Назва змістових модулів, тем	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна робота
		Разом	Аудиторні				
			Лекцій	Практичних	Семинарські	Індивідуальні	
Змістовий модуль I. Лексикографія як навчальна дисципліна							
1.	Лексикографія як наукова дисципліна	8	2		2		4
2.	Етапи становлення української лексикографії	12	2		4		6
3.	Загальна типологія словників	8		2	2		4
	Модульна контрольна робота №1	2					
Змістовий модуль II. Типологія словників							
4.	Типологія комп'ютерних словників	12	2		4		6
5.	Загальна характеристика машинного фонду української мови.	10		2	4		4
6.	Перекладні електронні словники та онлайн-ресурси	6			2		4
	Модульна контрольна робота №2	2					
Змістовий модуль III. Автоматизація словникових статей							
7.	Комп'ютерні технології в українській лексикографії	10	2		4		4
8.	Автоматичні словники: загальна характеристика	8			2		6
9.	Словникова стаття. Провідні українські лексикографи	8		2	2		4
	Модульна контрольна робота №3	2					
Змістовий модуль IV. Електронні словники як напрям комп'ютерної лексикографії							
10.	Основні напрями в автоматизації української лексикографії	8			2		6
11.	Навчальні електронні словники	10		2	4		4
12.	Ілюстровані і візуальні електронні словники	4	2		2		
14.	Термінологічні електронні	8			4		4

	ресурси: словники, тезауруси, бази даних, електронні енциклопедії						
	Модульна контрольна робота №4	2					
	Разом	120	10	8	38		56

5. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. КОМП'ЮТЕРНА ЛЕКСИКОГРАФІЯ ЯК САМОСТІЙНА ДИСЦИПЛІНА

Тема 1. Лексикографія як наукова дисципліна

Поняття «комп'ютерна лексикографія». Напрями та принципи комп'ютерної лексикографії. Етапи розвитку комп'ютерної лексикографії. Комп'ютерна копія словника та електронний словник. Етапи лексикографічної діяльності під час створення комп'ютерних словників.

Тема 2. Етапи становлення української лексикографії.

Українська лексикографія 17 – 18 століття: загальна характеристика. Українська лексикографія у 19 столітті: загальна характеристика. Найдавніші українські словники. Українська лексикографія 1917 р. — кінця 20 ст. Новітній період української лексикографії. Електронні словники

Тема 3. Загальна типологія словників

Основні типи словників. Сучасна кодифікаційна практика. Організація ресурсів національної словникової бази. Український електронний словник. Комп'ютерний, або автоматичний словник і комп'ютерний варіант традиційного словника. Типи комп'ютерних словників. Лексикографічні (=словникові) процесори: склад та призначення

Тема 4. Типологія комп'ютерних словників

Комп'ютерна копія і комп'ютерна версія паперового словника. Укладання комп'ютерної версії паперового словника. Автоматичні словники: а) для визначення мови, якою написано текст, б) для машинного перекладу, в) для інформаційного пошуку, г) для комп'ютерного розуміння смислу тексту. Перспективи розвитку комп'ютерної лексикографії.

Тема 5. Загальна характеристика машинного фонду української мови.

Історія становлення. Джерельна база. Принципи формування. Здобутки. Перспективи розбудови Досягнення української лексикографії за останнє десятиріччя

Тема 6. Перекладні електронні словники та онлайн-ресурси

Програми перекладачі. Машинний переклад. Класифікація систем перекладу. Онлайн перекладачі.

Тема 7. Комп'ютерні технології в українській лексикографії

Комп'ютерні словники. Стаціонарні словники. Переносні словники. Інтернетні словники. Кишенькові словники. Мобільні словники.

Тема 8. Автоматичні словники: загальна характеристика

Інтегрована лексикографічна система «Словники України». Електронний тримовний російсько-українсько-англійський багатотематичний тлумачний словник MultiLock v.3.80. Компакт-диск зі збіркою українських академічних словників.

Тема 9. Словникова стаття. Провідні українські лексикографи.

Основні принципи лексикографування. Універсальний словник. Лексикографічні параметри. Формування словника. Макроструктура словника. Мікроструктура словника. Структурна характеристика словникової статті. Структура словникової статті.

Тема 10. Основні напрями в автоматизації української лексикографії

Автоматичні словники. Автоматизована система. Відкрита структура. академічні автоматичні орфографічний та орфоепічний словники.

Тема 11. Навчальні електронні словники.

Особливості навчальних словників. Лексикографічне забезпечення навчального процесу викладання іноземної мови. Тлумачні навчальні словники. Перекладні навчальні словники. Система навчальних словників "Глоса". Конвертування паперового словника в комп'ютерний формат. Принципи програмного забезпечення комплексу навчальних словників "Глоса".

Тема 12. Ілюстровані і візуальні електронні словники

Принципи візуалізації. Візуальна складова словника. Аналіз візуальних словників.

Тема 13. Термінологічні електронні ресурси.

Словники. Тезауруси. Бази даних. Електронні енциклопедії.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю		
		кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	5	5
Відвідування практичних занять	1	4	4
Відвідування семінарських занять	1	19	19
Робота на семінарському занятті	10	19	190
Робота на практичному занятті	10	8	80
Виконання завдань для самостійної роботи	5	12	60
Виконання модульної роботи	25	4	100
	Разом	-	458
Максимальна кількість балів:	458		
Розрахунок коефіцієнта:	$458 / 100 = 4,6$		

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

ТЕМА 1.

План.

1. Поняття лексикографії.
2. Лексикографія як мистецтво створення словників.
3. Місце лексикографії серед інших мовознавчих дисциплін.

4. Словник як один із найважливіших способів опису лексичної системи мови.

Література:

1. Городецкий Б.Ю. Проблемы и методы современной лексикографии / Б.Ю. Городецкий // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. XIV. – М., 1986. – С.11-13.
2. Дубичинский В.В. Искусство создания словарей. Конспекты по лексикографии / В.В. Дубичинский. – Харьков: ХГПУ, 1994. – С.18-23.
3. Минаева Л.В. Лексикология и лексикография английского языка: учеб. пособ. / Л.В. Минаева. – М.: АСТ: Астрель, 2007. – 222 с.
4. Щербин В.К. Вселенная в алфавитном порядке / В.К. Щербин. – Минск: Народная асвета, 1987. – 80 с.
5. Landau S.I. Dictionaries. The Art and Craft of Lexicography / S.I. Landau. Cambridge: University Press, 1996. – 370 p.
6. Problems in Lexicography ed by F.W. Householder and Sol. Saporta. Bloomington: Indiana University, 1975. – P. 3-6.

Питання для контролю знань студентів:

1. Дайте визначення лексикографії.
2. Назвіть причини виникнення лексикографії.
3. Які одиниці складають зміст поняття лексикографії?
4. Чим займається теоретична лексикографія?
5. Що забезпечує практична лексикографія?
6. Обґрунтуйте, що лексикографія – це наука.
7. Чому лексикографію називають мистецтвом?
8. Чому лексикографію називають синтетичною наукою.
9. Що таке словник?
10. Яка роль словника для будь-якого фахівця?

ТЕМА 2.

1. Становлення української лексикографії.

2. Етапи розвитку лексикографії в Україні у ХХ столітті.

3. Провідні українські лексикографи.

Література:

1. Горещкий П.Й. Історія української лексикографії / П.Й. Горещкий. – К.: В-во АН УРСР, 1963. – 244 с.

2. Зубець Н.О. Українська лексикографія другої половини ХХ – початку ХХІ століття [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н.О. Зубець; Держ. вищ. навч. закл. «Запорізь. нац. ун-т». – Запоріжжя: ЗНУ, 2011. – 125 с.

3. Касарес Х. Введение в современную лексикографию / Х. Касарес. – М.: Изд-во иностр. литературы, 1958. – 364 с.

4. Кульчицька Т. Українська лексикографія ХІІІ – ХХ ст.: Бібліографічний покажчик / Т. Кульчицька. – Львів, 1999. – С. 17-21.

5. Москаленко А.А. Нарис історії української лексикографії / А.А. Москаленко. – К. Державне учбово-педагогічне вид-во «Радянська школа», 1961. – 164 с.

6. Полюга Л. Нічого в них не вийде! / Л. Полюга // АУДИТОРІЯ, 22- 28 березня, 2007. Ч.8 (2568) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tc.terminology.lp.edu.ua/TK_Work/Pol'uha_01_rezonans.htm

7. Полюга Л. Українське словництво за десять років незалежності / Л. Полюга // Аудиторія. 2003. Ч. 4. - С. 10. 8. Rudnyckyj J. Ukrainian Lexicography / J. Rudnyckyj // W.D.D. 1990. – V. 2. – P. 2329-2331.

Питання для контролю знань студентів:

1. Коли зародилася традиція укладання словників?

2. Що таке проізвильник?

3. З чим ім'ям пов'язують зародження української лексикографії?

4. На скільки етапів поділяється лексикографія української мови?

Охарактеризуйте кожен з них.

5. Який етап вважають непродуктивним для розвитку української лексикографії? Чому?

6. Із якого періоду почалося послаблення ідеологічного тиску й покращення в лексикографічній роботі?

7. Назвіть відомих українських лексикографів.

8. Які статистичні дані Книжкової палати наводить Левко Полюга щодо термінологічних словників?

ТЕМА 3

План.

1. Основні принципи лексикографування. Поняття лексикографічного типу.
2. Універсальний словник. Лексикографічна параметризація.
3. Формування словника. Макроструктура словника.
4. Мікроструктура словника.
5. Структурна характеристика словникової статті.

Література:

1. Берков В.П. Двухязычная лексикография. Учебник / В.П. Берков. – М.: Астрель, Аст, Транзиткнига, 2004. – 236 с.
2. Дубичинский В.В. Лексикография русского языка: учеб. пособ. / В.В. Дубичинский – М.: Наука: Флинта, 2008. – 432 с.
3. Дубичинский В.В. Теоретическая и практическая лексикография / В.В. Дубичинский. – Wien; Chrokov: Wiener Slawistischer Almanach, 1998. – 156 с.
4. Караулов Ю.Н. Лингвистическое конструирование и тезаурус языка / Ю.Н. Караулов. – М.: Наука, 1981. – 367 с.
5. Козырева В.А., Черняк В.Д. Вселенная в алфавитном порядке: Очерки по словарям русского языка / В.А. Козырева, В.Д. Черняк. – СПб, 2000.

Питання для контролю знань студентів:

1. Що включає в себе поняття лексикографічний тип?
2. Що таке лексикографічний параметр? Наведіть приклади.
3. Поясніть значення терміну «універсальний словник».
4. Чому універсальний словник продовжує залишатися лексикографічним ідеалом?
5. Які проблеми виникають у лексикографів на етапі формування словника?
6. Із яких компонентів складається макроструктура словника?
7. Від чого залежить структура словникової статті?
8. Як виглядає словникова стаття тлумачного словника? Двомовного словника?
9. Що таке тільда?
10. Яка мета використання прийому гніздування?

ТЕМА 4.

План.

1. Класифікація словників Л. В. Щерби.
2. Класифікація В. В. Морковкіна за трьома підставами.
3. Узагальнююча класифікація існуючих словників.
4. Сучасна наукова класифікація словників української мови.

Література

1. Виноградов В. В. Основные типы лексических значений слова / В. В. Виноградов // Избранные труды: Лексикология и лексикография. – М., 1977. – С. 162 – 189.

2. Денисов П.Н. Основные проблемы теории лексикографии: Автореф. дис. д-ра филол. наук / П.Н. Денисов. – М., 1976. – 44 с.
3. Дубичинский В.В. Лексикография русского языка: учеб. пособ. / В.В. Дубичинский – М.: Наука: Флинта, 2008. – 432 с.
4. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти / М. П. Кочеган. – К., 1999. – С. 41–42.
5. Лисиченко Л. А. Лексикологія сучасної української мови: Семантична структура слова / Л. А. Лисиченко. – Харків: Вища шк., 1977. – С. 8–17.
6. Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія/[за ред. І. К. Білодіда]. – К.: Наук. думка, 1973. – С. 5–8.

Питання для контролю знань студентів:

1. Що таке еквівалентність?
2. Які ви знаєте типи еквівалентності? Наведіть приклади до кожного з них.
3. Яка проблема існує в перекладній лексикографії? ,
4. Що розуміється під терміном «інтерлекси»?
5. Скільки існує алгоритмів побудови лексикографічної статті перекладного словника?
6. Які типи перекладних словників ви знаєте?
7. У чому полягає різниця між дво- та багатомовним словниками?
8. Назвіть основні функції двомовного словника.
9. Наведіть приклади лексичних паралелей.
10. У чому відмінність між принципами багатомовної лексикографії за трьома схемами?

ТЕМА 5.

План.

1. Поняття навчальної лексикографії та її завдання.
2. Добір мовних одиниць до навчального словника. Лексичний мінімум.
3. Антропоцентричність словника.
4. Ідеографічний словник. Типи ідеографічних словників.
5. Тезаурус, його характерні риси.

Література

1. Актуальные проблемы учебной лексикографии. – М.: Русский язык, 1977. – 320 с.
2. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов / О.С. Ахманова. – М.: КомКнига, 2007. – 576 с.
3. Горещький П. Й. Історія української лексикографії / П. Й. Горещький. – К.: Вид-во АН УРСР, 1963. – 243 с.
4. Морковкин В.В. Учебная лексикография как особая лингводидактическая дисциплина // Актуальные проблемы учебной лексикографии. – М., 1977. – С. 28-37.

5. Новиков Л.А. Учебная лексикография и ее задачи / Л.А. Новиков // Вопросы учебной лексикографии. – М., 1969. – С. 3-14.

6. Паламарчук Л. С. Українська радянська лексикографія (Питання історії, теорії та практики) / Л. С. Паламарчук. – К.: Наукова думка, 1978. – 201 с.

7. Сучасна українська літературна мова: Підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін.; За ред. А. П. Грищенка. — 3-тє вид., допов. — К.: Вища шк., 2002. — 439 с.

Питання для контролю знань студентів:

1. Що таке навчальна лексикографія?
2. Які завдання навчальної лексикографії?
3. Які існують вимоги щодо добору слів до навчального словника?
4. У чому сутність ідеографічної лексикографії?
5. Яка різниця між ідеографічним словником і тлумачним?
6. Назвіть характерні риси тезауруса.
7. Які є типи зв'язків у тезаурусі?
8. Дайте визначення поняттю «ідеологічний словник».

Рекомендації до виконання завдань для самостійної роботи

Завдання для самостійної роботи необхідно виконати в повному обсязі й подати на перевірку викладачу в окремому зошиті; думки викладати лаконічно, точно, змістовно й обґрунтовано. У процесі підготовки завдань варто користуватися словниками різних типів та довідниками.

Критерії оцінювання виконання студентами завдань для самостійної роботи

Самостійна робота студентів з навчальної дисципліни «Методика викладання мовознавчих дисциплін у вищій школі» оцінюється за такими параметрами:

5 балів – завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, із наведенням прикладів і застосуванням методу аналізу та творчого підходу. Студент самостійно працює з науковою літературою; оцінює комунікативні явища, професійні ситуації; робить висновки; вміє формулювати й обґрунтовувати власну позицію; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід; креативно підходить до їх підготовки; має комунікативні вміння і навички; прагне до самовдосконалення і саморозвитку.

4 балив – завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, але з певними помилками щодо викладу матеріалу та без наведення прикладів до окремих фактів і явищ. Студент працює із запропонованою науковою літературою; робить висновки; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід і втілює їх у практику. Однак у процесі відтворення самостійно дібраного матеріалу простежується брак власних суджень, прояву креативності й ініціативності.

3 бали – завдання для самостійної роботи виконані в повному обсязі, але з порушенням логіки й послідовності викладу матеріалу та без ілюстрування прикладами. У роботі допускаються стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів. Студент працює із запропонованою науковою літературою, але аналізує її примітивно, без висвітлення власної позиції; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід, але втілює їх у практику допускаючи грубі помилки та уникаючи використання фахової термінології.

2 бали – завдання для самостійної роботи виконані не в повному обсязі, частково самостійно і за певним зразком. Студент володіє матеріалом на початковому рівні, викладає його хаотично і необґрунтовано, без дотримання мовних норм; має фрагментарні навички роботи з науковими джерелами і не вміє робити висновки; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід, але не втілює їх у практику; комунікативні вміння і навички мають низький рівень розвитку.

1 бал – виконано менше половини завдань для самостійної роботи. Матеріал фрагментарний, не систематизований, не ілюстрований прикладами, порушена структура викладу. Його основу складає необґрунтоване копіювання чужих думок, фраз і позицій. Студент не вміє працювати з науковими джерелами і робити власні висновки; не володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід; відсутній творчий компонент даного виду діяльності; комунікативні вміння і навички мають дуже низький рівень розвитку.

0 балив – більшу частину самостійних завдань не виконано. Студент лише частково володіє навчальним матеріалом, не вміє чітко, лаконічно й послідовно висвітлювати його; не працює з науковими і навчальними джерелами і не володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід; майже відсутні творчі та комунікативні уміння і навички.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Кожний модуль включає бали за *модульну контрольну роботу* (модульний контроль).

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в робочих зошитах студентів або на окремих аркушах.

Модульний контроль здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Критерії оцінювання виконання студентами модульних контрольних робіт

21-25 балів – завдання модульної контрольної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, із наведенням прикладів і застосуванням методу аналізу та творчого підходу. Студент самостійно працює оцінює комунікативні явища, професійні ситуації; робить висновки; вміє формулювати й обґрунтовувати власну позицію; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід; креативно підходить до їх підготовки; має комунікативні вміння і навички.

15-20 балів – завдання модульної контрольної роботи виконані в повному обсязі, лаконічно, змістовно, обґрунтовано, але з певними помилками щодо викладу матеріалу та без наведення прикладів до окремих фактів і явищ. Студент робить висновки; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід і втілює їх у практику. Однак у процесі відтворення самостійно дібраного матеріалу простежується брак власних суджень, прояву креативності й ініціативності.

9-14 балів – завдання модульної контрольної роботи виконані в повному обсязі, але з порушенням логіки й послідовності викладу матеріалу та без ілюстрування прикладами. У роботі допускаються стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів. Студент не висвітлює власної позиції; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід, але втілює їх у практику допускаючи грубі помилки та уникаючи використання фахової термінології.

3-8 балів – завдання модульної контрольної роботи виконані не в повному обсязі, частково самостійно і за певним зразком. Студент володіє матеріалом на початковому рівні, викладає його хаотично і необґрунтовано, без дотримання мовних норм; має фрагментарні навички роботи з науковими джерелами і не вміє робити висновки; володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід, але не втілює їх у практику; комунікативні вміння і навички мають низький рівень розвитку.

0-2 бали – виконано менше половини завдань для самостійної роботи. Матеріал фрагментарний, не систематизований, не ілюстрований прикладами, порушена структура викладу. Його основу складає необґрунтоване копіювання чужих думок, фраз і позицій. Студент не вміє робити власні висновки; не володіє правилами написання та підготовки виступів, доповідей, бесід;

відсутній творчий компонент даного виду діяльності; комунікативні вміння і навички мають дуже низький рівень розвитку.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль із навчальної дисципліни «Методика викладання мовознавчих дисциплін у вищій школі» здійснюється у формі *екзамену*.

До складання екзамену допускаються студенти, які відвідали всі лекційні та практичні заняття, активно працювали, написали всі модульні контрольні роботи та виконали блок самостійної роботи.

Критерії оцінювання

Метою підсумкового контролю з дисципліни «Методика викладання мовознавчих дисциплін у вищій школі» є перевірка рівня засвоєння студентом всієї програми, яка включає, зокрема, чотири завдання:

- теоретичне питання з методики викладання мовознавчих дисциплін у вищій школі;
- теоретичне питання з методики викладання літературознавчих дисциплін у вищій школі;
- практичне завдання;
- практичне завдання;

Кожне із цих чотирьох завдань оцінюється у межах *від 0 до 10 балів*.

9-10 балів студент отримує тоді, коли: грамотно і повно виконує відповідне завдання білета, дає правильне визначення понять; демонструє глибоке розуміння матеріалу; точно формулює свої думки і обґрунтовує їх; послідовно, зв'язно викладає матеріал, логічно міркує; виявляє вміння ілюструвати теоретичні знання, наводить приклади, порівнює, зіставляє, аналізує, узагальнює; володіє чистою літературною мовою, грамотно оформляє свою відповідь; вміє застосувати знання і навички у процесі складання конкретних ділових паперів. Може припуститися незначних технічних помилок;

7-8 балів ставиться за відповідне завдання тоді, коли робота виконана грамотно і повно, студент дає правильне визначення понять; демонструє глибоке розуміння матеріалу; точно формулює свої думки і обґрунтовує їх; послідовно, зв'язно викладає матеріал, логічно міркує; виявляє вміння ілюструвати теоретичні знання, наводить приклади, порівнює, зіставляє, аналізує, узагальнює; володіє чистою літературною мовою, грамотно оформляє свою відповідь; вміє застосувати свої знання і навички у процесі складання конкретних ділових паперів, проте під час відповіді припускається помилок (до 10-20%);

5-6 балів ставиться за завдання, коли студент знає і розуміє основні положення теми, але допускає певну кількість помилок (до 30-40%) під час виконання письмових завдань; не досить глибоко володіє матеріалом, допускає помилки при визначенні понять; у відповіді немає послідовності, чіткості,

повноти; допущені деякі незначні помилки при складанні конкретного документа;

3-4 бали ставиться, коли студент недостатньо орієнтується в матеріалі, виявляє неповне розуміння теми; йому складно обґрунтувати думку, дібрати переконливі приклади; студент має проблеми із зв'язним мовленням, допускає суттєві помилки при виконанні завдань (50-60%) або складанні конкретного документа;

1-2 бали ставиться, коли студент не орієнтується в матеріалі, виявляє нерозуміння теми, допускає істотні помилки, що спотворюють зміст вивченого матеріалу, слабо володіє зв'язним мовленням, допускає суттєві помилки у процесі виконання завдань (70-80%) чи при складанні конкретного документа.

0 балів ставиться, якщо студент не брався за виконання завдання.

Орієнтовний перелік питань до контрольної модульної роботи №1,2

1. Лексикографія як наукова дисципліна
2. Етапи становлення української лексикографії
3. Українська лексикографія 17 - 18 століття: загальна характеристика
4. Українська лексикографія у 19 столітті: загальна характеристика
5. Українська лексикографія першої половини 20 століття: загальна характеристика
6. Українська лексикографія другої половини 20 століття: загальна характеристика
7. Досягнення діаспорної української лексикографії
8. Загальна типологія словників
9. Загальна характеристика машинного фонду української мови
10. Досягнення української лексикографії за останнє десятиріччя
11. Перекладні словники української мови
12. Комп'ютерні технології в українській лексикографії
13. Автоматичні словники: загальна характеристика
14. Словникова стаття. Провідні українські лексикографи.
15. Основні напрями в автоматизації української лексикографії

Орієнтовний перелік питань до контрольної модульної роботи №3,4

16. Інверсійні (зворотні) словники
17. Тлумачні словники української мови
18. Словники іншомовних слів української мови
19. Словники мови письменників: загальна характеристика
20. Ономастичні словники української мови
21. Етимологічні словники української мови
22. Історичні словники української мови
23. Словники синонімів української мови
24. Термінологічні словники української мови
25. Діалектні словники української мови
26. Фразеологічні словники української мови

27. Словотвірні словники української мови
28. Орфографічні словники української мови
29. Орфоепічні словники української мови
30. Частотні словники української мови

6.6. Шкала відповідності оцінок

<i>Оцінка</i>	<i>Кількість балів</i>
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична картка дисципліни

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА БЛОКУ ДИСЦИПЛІН

Разом 120 годин: лекції – 10 годин, практичні заняття – 8 годин, семінарські заняття – 38 годин, самостійна робота – 56 годин, модульний контроль – 8 години

Тиждень						
Модулі	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.			ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II		
Назва модуля	Лексикографія як навчальна дисципліна			Типологія словників		
Кількість балів за модуль	107			122		
Загальна кількість балів	458 / 4,6 = 100					
Лекції	Лексикографія як наукова дисципліна (1 бал)		Етапи становлення української лексикографії (1 бал)	Типологія комп'ютерних словників (1 бал)		
Дати						
Теми практичних занять	Загальна типологія словників (1+10 балів)			Загальна характеристика машинного фонду української мови. (1+10 балів)		
Теми семінарських занять	Лексикографія як наукова дисципліна (1+10 балів)	Етапи становлення української лексикографії (2+20 балів)	Загальна типологія словників (1+10 балів)	Типологія комп'ютерних словників (2+20 балів)	Загальна характеристика машинного фонду української мови (2+20 балів)	Перекладні електронні словники та онлайн-ресурси (1+10 балів)
Самостійна робота	10 балів	5 балів	10 балів	10 балів	10 балів	10 балів
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)			Модульна контрольна робота (25 балів)		

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА БЛОКУ ДИСЦИПЛІН

Тиждень							
Модулі	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.			ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II			
Назва модуля	Автоматизація словникових статей			Електронні словники як напрям комп'ютерної лексикографії			
Кількість балів за модуль	106			123			
Лекції	Комп'ютерні технології в українській лексикографії (1 бал)			Ілюстровані і візуальні електронні словники (1 бал)			
Дати							
Теми практичних занять	Словникова стаття. Провідні українські лексикографи (1+10 балів)			Навчальні електронні словники (1+10 балів)			
Теми семінарських занять	Комп'ютерні технології в українській лексикографії (2+20 балів)	Автоматичні словники: загальна характеристика (1+10 балів)	Словникова стаття. Провідні українські лексикографи (1+10 балів)	Основні напрями в автоматизації української лексикографії (1+10 балів)	Навчальні електронні словники (2+20 балів)	Ілюстровані і візуальні електронні словники (1+10 балів)	Термінологічні електронні ресурси (2+20 балів)
Самостійна робота	5 балів	10 балів	10 балів	5 балів	10 балів	5 балів	
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота (25 балів)			Модульна контрольна робота (25 балів)			